

BENOEM BERSIAP EN PRAAT EROVER
VOOR WEDERZIJDS BEGRIP

Bersiap op Java 1945-1947

Christison verbiedt Nederlandse troepenaanvoer

- ▶ Hij komt met Soekarno overeen dat deze politionele hulpdiensten opricht
- ▶ Daarmee erkent hij S. met zijn prille republiek
- ▶ Hij zet Huib van Mook voor het blok
- ▶ Maar de blanke bovenlaag moet nu in de kampen blijven uit veiligheid
- ▶ Bewaakt door Japanse infanteristen

Nederlanders in beveiligde bewaring

Soekarno heeft pemoeda's noch rampokkers in de toom

2

Soekarno doet aan charade

- ▶ Hij zet alles op alles steeds weer door de Britten uitgenodigd te worden voor gewichtige besprekingen
- ▶ Opdat zijn wankelende positie als staatshoofd steeds weer extern bevestigd wordt
- ▶ Generaal van Oijen probeert Christison duidelijk te maken dat hij gemanipuleerd wordt
- ▶ Molukse brigades grijpen in in de eigen wijken in
- ▶ De belanda's voor schut zettend want zij blijven gekazerneerd

De rampokkers criminele bende's zonder politiek doel

Pas na de bloedbaden rond Soerabaija ziet Christison de vergissing in

Rondom de havenbekkens komen blanke logiesverblijven

- ▶ De Nederlandse bovenlaag, uit internering, sticht meteen een overduidelijke koloniale maatschappij rond dat bekken
- ▶ Met alle privileges en aanmatiging van dien
- ▶ Het irriteert de nationalisten mateloos dat de belanda's direct anticiperen op een hersteld koloniaal systeem

De Hollanders vorderen de weinigste luxe schaamteloos

De rampokkers organiseren zich wijkgewijs ter plundering

Het machtsvacuüm geeft de gelegenheid

- ▶ Christison volhardt in een gedoogpolitiek ook als de republiek schromeloos te kort schiet
- ▶ De republiek wil met de PETA verder, een door Japan opgezet vrijwilligersleger van nationalist, ongeveer 40.000 man, dat goed bewapend wordt
- ▶ De rampokkers vermengen zich met de PETA's in de acties tegen de belanda's
- ▶ Die worden geleid vanuit de voormalige Simpangclub vanaf 15 okt. 1945 via directieven van Radio Pemberontak

Bloedbaden op grotere schaal die Mountbatten niet kan negeren

De aanvallen op het Goebeng-transport worden wereldwijd bekend

5

Op 28 oktober 1945 een transport van vrouwen, kinderen naar een veiligheidszone

- ▶ De Goebengwijk wordt bedreigd door rampokkers en bersiappers
- ▶ Mede onder Britse auspiciën worden transportcolonnes georganiseerd naar veiliger regio's
- ▶ Brits-Indische Ghurka's moeten de colonne beveiligen
- ▶ Zwaar bewapende pemoeda's vallen aan.
- ▶ 150 Nederlanders en bijna alle Brits-Indiërs komen om
- ▶ Later vindt een Engelse overste de dood door een aanslag met een granaat in het centrum-Soerabaija
- ▶ Christison en van Mook proberen alles af te dempen, maar het dringt tot SEAC door in Singapore

Als de Britten dit niet aankunnen moeten de Nederlanders optreden

De missie Aubertin Mallaby, Brits brigade-generaal eind oktober 1945

Hij moet met de nationalisten een bestand forceren

- ▶ Hij moet vertrouwen op de menskundigheid van de tolk Maleis/Engels Captain MacDonald
- ▶ Deze komt in contact met zekere Moestopo, geen kennelijke hardliner
- ▶ Mallaby garandeert dat geen rekolonisatie wordt beoogd, maar humanitaire hulpverlening op locatie
- ▶ Soekarno wordt gepolst. Mallaby stelt vast dat S. precies weet wat er gaande is en dat stimuleert
- ▶ Mallaby zal dat aan Christison rapporteren. Mallaby wordt direct daarop gedood.
- ▶ De Britten nemen een slag aan om Soerabaya. Mountbatten moet interveniëren.

Mountbatten vindt dat Whitehall moet beslissen; dit is geopolitiek

De aanslag op Mallaby wekt Mountbatten uit zijn lethargie

SEAC moet nu iets doen

- ▶ Mountbatten staat toe dat Nederlandse oorlogsvrijwilligers bij Batavia en bij Soerabaija aangeland worden
- ▶ Maar zij moeten een lokale politionele taakstelling uitoefenen
- ▶ In overeenstemming met de Republik
- ▶ Dat moet Van Mook aan Den Haag uiteenzetten
- ▶ Mountbatten zal pas Britse troepen sturen als Den Haag in verstandhouding treedt met de Republik
- ▶ En dat alleen als de totale Britse demobilisatie niet wordt vertraagd in het Verre Oosten. Dat eist Attlee

Mountbatten komt tussenbeide Gerard Strijds

Van Mook besluit met Soekarno te gaan spreken

8

Van Mook moet immers overeenstemming met de Republiek hebben

- ▶ Soekarno wordt door de Sumatranen Mohammed Hatta en Sutan Sjahrir als Javaan gewantrouwd
- ▶ Zij duchten dat Soekarno een politiestaat zal vestigen met een sterk gecentraliseerd gezag dat nauwelijks aan de archipelgroepen autonomie zal overlaten
- ▶ Maar Van Mook wordt ook door hen van rekolonisatieneigingen beticht. Hij wil de Archipel in het Koninkrijk houden als confederale deelstaat.

Vredig gesprek op federaal gebied (Rionw)

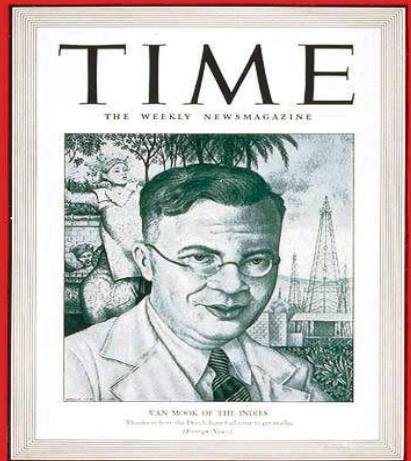
Van Mook probeert de Grote Oost tegen Sumatra en Java uit te spelen

De oude verdeel en heers-politiek van de VOC

- ▶ Inderdaad tracht Van Mook een soort deelstaat te vormen die de Malino-republiek gaat heten
- ▶ Ze is samengesteld uit alle overige eilandengroepen, behalve Borneo
- ▶ Ze delen de afkeer van Java en het daar heersende Islamitisme verwoord in de Vijf Zuilen-leer van Soekarno
- ▶ Wat die leer precies concreet-staatkundig inhoudt is niemand in 1946 duidelijk
- ▶ Daarom, zo ervaart Van Mook, hecht Soekarno juist zo aan deze leer

Den Haag verneemt dat Soekarno heeft overlegd met Van Mook

Van Mook moet meteen ontslagen worden vindt het kabinet

De regeringspolitiek is immers: geen overleg met collaborateurs

- ▶ Eerst moet de Archipel van collabo's gezuiverd
- ▶ Dan moeten de koloniale bestuursverhoudingen worden hersteld
- ▶ Dan moet de Nederlandse wetgeving worden aangepast om deelstaten autonomie te geven
- ▶ Dan moet de grondwet aangepast worden en moet een koninkrijksstatuut worden opgesteld, aldus kabinet en de confessionele partijen
- ▶ Defensie en externe betrekkingen moeten rijksaangelegenheid blijven

Van Mook moet terrein terugwinnen

De koningin weigert het ontslag. Impasse. Ze eist dat het kabinet via Van Mook een herziening van de rijksdeelverhoudingen start

11

Dit moet in een koninkrijksconferentie

- ▶ De verhoudingen zijn nu totaal verziekt op regeringsniveau
- ▶ Op korte termijn kan zulk een conferentie niet, zegt het kabinet Beel
- ▶ Maar Van Mook moet zorgen dat een bevoegde Indonesische delegatie op de Hoge Veluwe een schikking aangaat buiten Soekarno om
- ▶ Van Mook voelt zich geschoffeerd en niet voor de eerste maal. Er komt een schikking, maar die blijft geheim
- ▶ Het kabinet stuurt nu een commissie-generaal naar Java
- ▶ Die gaat Van Mook op de vingers kijken: hij staat onder curatele

Ex-premier Schermerhorn leidt die commissie

De conferentie te Lingadjatti

Zij borduurt voort op het Hoge Veluwe-compromis

- ▶ Sumatra en Java vormen een Republiek die zelfstandig defensie en buitenlands beleid mogen ontwikkelen
- ▶ Daarbij kunnen nog kleinere eilandjes gevoegd worden
- ▶ De overige archipelgroepen kunnen dan als deelstaten in een confederatie opgenomen worden
- ▶ Die confederatie wordt deel van het koninkrijk dat overigens defensie en buitenlands beleid behartigt namens dat rijk
- ▶ Soekarno komt toevallig langs. Hij betoont zich flexibel en uiterst creatief in het duiden van soevereiniteit, intern en extern

Schermern kan het met Hatta vinden

De alchman, die de bakken leegt, heeft Romme's ftraatje aangeveegd En pligtsgetrouw, maar goedgeluymd

☒ Het Kabinet wat opgeruimd; ☒ Zijn taak was ligt, zijn laft wordt zwaar ☒ Hij wencht U valt een goed Nieuwjaar!

© 2002 - Collectie Atlas Van Stolk - Het Oude van Nederland

Romme tegen Lingadjatti

Over de uitleg van de motie
veel verwarring

Hij beticht de regering van
inconstitutioneel handelen

- ▶ Onzinnig, omdat de verandering van de rechtsbetrekkingen tussen de rijkswijziging **moet** opleveren
- ▶ Hij dient een motie in dat Lingadjatti zó moet worden verstaan, dat de externe betrekkingen, dus óók defensie, een rijksaangelegenheid blijven
- ▶ Dat gaat tegen de rechtshistorische intentie in van de Javaanse nationalist bij dat overleg
- ▶ De kamer accepteert de motie, die er één van wantrouwen is
- ▶ Daarmee is de rechtsbasis aan het overleg ontvallen

Romme torpedeert Lingadjatti Gerard Strijds

10/25/2022

Het kabinet kiest nu voor gewelddadig ingrijpen tegen de Republik

Operatie “product” of 1e politionele actie

- ▶ Doel: bedrijfsinvesteringen van grotere ondernemingen veilig te stellen
- ▶ De Indonesische guerrilla is sterk toegenomen
- ▶ Er was een wapenstilstand in de “Van Mook-Lijn”
- ▶ Maar die wordt door Soekarno en de zijnen niet geëerbiedigd
- ▶ Beel vindt dat nu geweld moet worden gebruikt

Dat betekent: een fase van ultieme dekolonisatie. Rijkseenheid onmogelijk

Operatie “product” tactisch- militair succes

De wereld nu tegen Nederland

- ▶ Veiligheidsraad: Nederland moet weer onderhandelen
- ▶ Onder supranationaal toezicht van de VN
- ▶ Uit te oefenen door een commissie van Goede Diensten
- ▶ Cochran, USA, is voorzitter
- ▶ Hij verdenkt Den Haag van kolonialisme
- ▶ Het overleg moet aan boord van een USA-vrachtschip “Renville”

Dit Renville overleg loopt via de Lingadjattilijnen maar zonder rijkseenheid-garantie

